

Arme vissers voor 1914

Net voor de Eerste Wereldoorlog schreef Lodewijk de Raet (wiens naam later aan een stichting werd gegeven) een lijvig werk over «Vlaanderen's economische ontwikkeling». Het 493 bladzijden tellende boek had de Raet net voor het uitbreken van de oorlog beëindigd (augustus 1914) maar door de omstandigheden kon de publikatie niet doorgaan. Bovendien kwam de schrijver op 24 november 1914 zelf te overlijden. Gelukkig kon de Raets studie na de Wereldoorlog toch postuum verschijnen.

Persoonlijk vind ik «Vlaanderen's economische ontwikkeling» een van de belangrijkste werken over de Vlaamse economie van eind vorige en begin deze eeuw. Daarom was ik echt gelukkig in een Antwerps antiquariaat een exemplaar op de kop te kunnen tikken. Lodewijk de Raet wijdde in zijn studie immers niet minder dan 98 bladzijden aan de

Bij de vissersfamilie diende één sobere ruimte tegelijk als leef-, slaap- en kinderkamer. (Oostende)

scheepsvaart en de zeevisserij. Bovendien bevat het boek enorm veel commentaar en statistieken over de ellendige en armoedige toestand waarin de vissersbevolking begin deze eeuw leefde.

Grote kindersterfte

We halen enkele illustraties uit de Raets boek aan. In 1896 (precies 100 jaar geleden) hadden 134 van de 748 Oostendse vissersgezinnen méér dan zes kinderen. Dit komt neer op bijna 18 %. 153 vissersgezinnen

hadden 5 of 6 kinderen te voeden (20 %). Bovendien was de kindersterfte in deze bevolgingsgroep zeer hoog. Voor de periode 1891-1900 haalden slechts 318 van de 1.000 levend geboren Oostendse visserskinderen de leeftijd van één jaar.

de Raet verwijst zelf naar een studie over de grote kindersterfte waarin de belangrijkste oorzaken van deze plaag worden opgesomd: 1° het klimaat: de koude, mist en de wind; 2° het algemeen gebrek

aan hygiëne; 3° de armoede ten gevolge van de geringe lonen; 4° het fatalisme eigen aan de bevolkingsgroepen die rechtstreeks aan de natuur onderworpen zijn en 5° de uithuwelijking in eigen kring.

'Bijzondere' vergoeding van de arbeid

Dit is slechts in een notedop wat de Raet uitvoerig over de visserij schreef. Verder besteedt «Vlaanderen's economische ontwikkeling» ook een heel hoofdstuk aan de oprichting van het Koninklijk Werk Ibis, dat dit jaar zijn 90ste verjaardag mag vieren. In dit verband besteedde de Raet ook veel aandacht aan de toespraak van de toenmalige Prins Albert (I), stichter van het Werk.

Net na de Eerste Wereldoorlog verscheen nog een ander belangrijk werk over het vroegere vissersleven, van de hand van Robert Vermaut en Charles De Zuttere: «Enquête sur la pêche maritime en Belgique». Ook daarin werd heel wat aandacht besteed aan de schrijnende toestand bij de vissersbevolking op het gebied van hygiëne, huisvesting en de armoede.

Eén zin uit de Raets werk zegt alles: *De bijzondere arbeidswijze en vergoeding van de arbeid, gebruikelijk in de visserij, is zeker een der oorzaken waarom de vissers van de ganse arbeidswetgeving uitgesloten werden.*

(Omer Vilain)

Hetzelfde gold voor de Pannevissers die evenwel doorgaans minder armoede leden doordat ze vaak een eigen moestuin hadden.